

EDINOST

„EDINOST“
Izaja po trikrat na teden v šestih iz-
dankih ob torkih, četrčkih
in sobotah. Zjutranje izdanje iz-
haja ob 8. uri zjutraj, večerno pa ob 7.
uri večer. — Obojno izdanje stane:
za eno mesec . . . 1.—, izven Avstrije f. 1.50
za tri mesece . . . 3.— „ „ „ 4.50
za pol leta . . . 6.— „ „ „ 9.—
za eno leto . . . 12.— „ „ „ 18.—
Naročnine se plačevati naprej na naročbo
brez priloge naročnine se sprava se
ozira.

Posamične številke se dobivajo v pre-
dajalnici tobaka v Trstu po 3 nč.
izven Trsta po 4 nč.

Oglaš se računa po tarifi v petih; za
naslove s debelimi črkami se plačajo
prestop, kolikor obsega navadnih vrst
Peslana, osmrtnice in javne zahvale, za
maši oglaš itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu
ulica Caserma št. 13. Vsako pismo mora
biti frankovano, ker ne frankovana se
sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglaš spre-
jema upravnistvo ulica Melino ple-
selo št. 3, II. nadst. Naročnino in oglaš
je plačevati leco Trst. Odprte reklama-
cije se proste poštnine.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

V edinosti je moč.

Častitim našim gg. naročnikom!

Vsem onim gg. naročnikom, kateri ne
poravnajo zastano naročnino do 1. decem-
bra t. l., ustavimo list brezpogojno.

Uprava „Edinosti“.

Iz Poreča v Pulj.

I.

Slednjič, po dolgem cincanju in omahovanju
se je vendar odločila vlada do neizogibnega ko-
raka: premeščanje deželne zbor istrskega je
menda gotova stvar.

Ta odredba vlade je provzročila pravi čudež.
Kozel nam zadržal najresnejšim obrazom, da hoče
braniti zelnik! Uzaljen je. In zato kriči: raje naj
raste zelje dalje, kakor pa bi da je hrustal kde drugi.
Kozel je postal silno moralno bitje in proglašal
zločinom vsakogar, ki se rad dotika tujega zelja.

Ne smejajte se, dragi čitatelji: predsedništvo
italijanskega političnega društva za Istro, ki je
gotovo pooblaščen, da govori v imenu vse stranke,
predsedništvo društva, ki je posebej v istem
državnem poslancu Bartoliju, ki je na glasovitem
zborovanju istega društva v Lošinju proglasil zlo-
glasno devizo: *Osar tutto* — isto predsedništvo
si je nadelo krinko nedolžnosti ter je šlo tja, da
se uvrsti med stražarje zakonitosti, reda, ustavnih
prav in svobode! Kozel, ki se je rad hranil od
tujega zelja, nas poučuje sedaj, kako nemoralno je
to, ako kdo hodi v tuje zelje. . .

Pred seboj imamo zanimiv spis. Izdalo ga je
predsedništvo političnega društva za Istro, dato-
van je od 8. novembra 1897, podpisan pa od
drž. posl. M. Bartolija, kakor predsednika in od-
vetnika Konstantina Constantinija, kakor tajnika.
Bavi pa se s premeščanjem deželne zbor istr-
skega iz Poreča v Pulj.

Interesanten opis to in značilen za dušne
življenje laške gospode. Ker jim je vlada vzela
možnost, da bi v toliko grozni meri delali krivico
drugim, pa kriče sedaj, da se je njim dogodila grozna
krivica. Taka je prav laške gospode. Leta in leta

so izzivali vlade in vest javnega menenja svoje
lastno brutalnostjo v zbornici in dopuščanjem bru-
talnosti po ulicah, sedaj pa, ko se je zgodilo, kar
so izzivali oni sami, ko je vlada morala storiti, kar
je storila, ako ni hotela postati sokrivka na takem
gaženju javne morale in prostituiranju parlamenta-
rizma: sedaj ječejo gospoda in težijo vlado, da
hodi v tuje zelje, da se dotika tujih pravic, da
krši svobodo drugih, da krši avtonomijo in pravico
samodoločbe dežel.

Gospodje v predsedništvu so torej staknili
glave skupaj in so sestavili peticijo na državni
zbor, da bi le ta zagrmel vladi svoj „veto“.

Predsedništvo pol. društva italijanskega se
trudi, da bi dokazale, da nikdo nima pravice, da
bi samovlastno določal o sedežu deželne zbor
za Istro, in se sklicujejo v ta namen na analo-
gije, katerih — ni. Tako vslikajo n. pr.: kaj bi
porekli Čehi, ako bi se deželni zbor češki sklical
v Heb mesto v Prago? Počasí, gospodje. Praga
je pripoznana in proglašena stolno mesto kraljestva
Češkega, Istro pa nima nobenega določenega
glavnega mesta. Kakor se je Poreč določil sede-
žem deželne zbor, tako bi se bilo lahko ka-
terosi bodi drugo mesto. Sicer pa navaja omenjena
peticija sama §. 9 dež. reda, po katerem ima krona
pravico določiti sedež deželne zbor, ako njegova
razmere zahtevajo tako. Saj se je v letu 1848.
celo državni zbor preložil z Dunaja v Kremeriz na
Moravskem radi tedanjih hrupnih časov na Dunaju.
In da so bile v Poreču razmere take, da manjšina
ni mogla svobodno sodelovati v zbornici, da torej
ni mogla izvrševati mandata, podeljenega jej na
zakonit način od večine prebivalstva v deželi, da
se je morala boriti tudi proti takim življenjem, ki
nimajo ničesar iskati v zbornici, torej proti „ulici“,
da je po takem parlamentarno življenje postalo
grda karikatura: to so menda notoriške, vsem
znane stvari. Če bi pa kdo dvomil vendar-le, da
so bili res taki odnosi v Poreču, potem se skli-
cujemo na vladna zastopnika iz zadnjih let, na
namestništvenega svetvalca Schaffenhauerja-Neysa
in okrajnega glavarja Fabianija. Pa moramo pov-
dariti, da ne bi hoteli reči ni o enem ni o dru-

gem, da ne plove z razprestrtimi jadrmi se seda
njim zistemom na Primorskem, marveč bi slovesno
protestovala jeden in drugi, ako bi jima hoteli pod-
tikati kake simpatije do našega tabora. Na ta dva
gospoda se sklicujemo lahko kakor klasični priči, da
je bilo v Poreču absolutno nemogoče sodelovanje
manjšine, da je torej vlada morala kaj ukreniti,
ako ni hotela dopustiti, da se konstitucija v Istri
doveče ad absurdum. Pa še nekaj drugega bi
mogla potrditi omenjena gospoda: potrditi bi
mogla, da v Poreču se ni le manjšini kratila vsa-
keršna svoboda, ampak da je bilo slučajev, ko se
je ost demonstracije obračala proti zastopniku
najvišjega činitelja v državi. . .

Ali umete, kaj se to pravi? Leta 1848. je
revolucija pregnala državni zbor z Dunaja v Kro-
meriz, v Poreču smo pa imeli parlamentarno revolu-
cijo v permanenci, tako, da je bila krona pri-
siljena do izrednih korakov.

Smešno je torej, ali pa drzno zavijanje dejstev,
ako pravijo laška gospoda v svoji peticiji, da pre-
meščanje deželne zbor istrskega iz Poreča v
Pulj ni v nikako korist deželi, ampak da je to le
koncesija panslavistom, ki hočejo raznara-
viti narodni značaj dežele. Mi bi rekli, da zadošča
že opazka „panslavisti“, da moramo preživeti
tudi prav oni peticije in tudi prav njim sestavite-
ljev. In s tako denunciacijo se obračajo italijan-
ska gospoda še specijelno do sedanja večine,
do iste večine, v kateri sedita — kakor člana
važne in spoštovane skupine — tudi dva onih za-
stopnikov iz Istre, ki so morali pokusiti do dna —
sladkosti parlamentarnega življenja v Poreču!!
Italijanski gospodje postajajo že res psihološka
uganjanja. Človek res že ne ve: ali na takih insi-
nuacijah deluje bolj drzaost, ali bolj — najvnost.

Za danes bodi povdarjeno le to: odredba
vlade, oziroma krone za premeščanje dež. zbor iz
Poreča v Pulj ni bila nikaka koncesija nikomur,
najmanj pa „panslavistom“, ampak delžno zado-
ščenje je to: žaljenemu načelu parlamentarizma,
morali, javni vesti in onim 185.000 stanovnikom,
torej večini prebivalstva Istre, ki je poverila opoziciji
zbornice mandat v ta namen, da ga izvršuje, ne pa

PODLISTEK

Borovške gracije.

(Lovo Slavec.)

Solnce se je že nagibalo k zatonu in ptice
v gozdu so utihnile. Vse tiho in mirno tu na Kr-
višču, samo zamolklo skrivnostno trepetanje peres
na starih hrastih in brenčanje mrčes v zraku.
Tamkaj po stezici, vijoči se od Radnikovine, pa
je prisopihala gospica Anka, od vročine zarudelih
lic, z radeče vezano kajigo v roki. Ozrla se je
krog sebe, odgrnila pazno gosto vejevje ter sto-
pila na planjavico. „Ni ga še tu“, je zašepetala,
sedša na porebek ter naslonivša glavico na hra-
stovo deblo.

„Stopinje! On prihaja!“ Ustala je naglo, sko-
čila proti strani, kjer se razmika vejevje — toda
joj!

„Ida ti tu? Kaj pa iščeš ti todi?“

„Kaj iščem? Ničesar! Na sprehod sem prišla
in sem menila tu nekoliko posedeti.“

Zopet lahen korak.

„Bogdan, si-li tu?“ začulo se je za brbtom
Anke in Ide, in skozi grmovje je stopila zarudela
Minka.

„Ah, ve dve tu?“

„Dà, dà, me dve, kakor vidiš. Koga si pa
klicala ti?“

„Nikogar, koga naj bi klicala tu. K večemu
ako bi klicala vajni!“

Tedaj se je pa na strani nagloma začel pek
in šum in glej, troje postav se je izvil iz goščave!
Gospice so ostrmele v prvem hipu, potem pa so,
kakor bi bile iz uma, skočile med vejevjem na
stezico, vodečo proti Radnikovim ter se izgubile
za ovinkom. . .

„Sedaj pa imata“, je rekel Kožinec razjarjen,
„kaj vama je bilo treba tako dreti? Sedaj pa
imata!“

„Saj si vendar ravno ti drl naprej; ravno ti
si kriv, da so se preplašile, ti s svojim frakom.“

„Oj, moja pesem, moja pesem! Tako krasna!

Komu naj jo deklamujem sedaj; tem-le hrastom?“

„Kaj bodeta jadikovala sedaj! vi si dekla-
mujte svojo pesem pozneje, ali pa jo obelodanite
v „Zvonu“; vam jo popravim jaz. Sedaj pa urno
za njimi na Radnikovino, da se opravičimo!“

Po teh besedah „doktorja“ Trebca so odhi-
teli naglo po stezici, po kateri so zbežale gospice.

Oh uri teh zmešnjav pa se je peljal Truski
gospod proti bližnjemu trgu, veselo smehljaje in
govore polglasno sam s seboj.

„Dobro sem jih nasnukal! Menile so druge
vediti za nos, sedaj pa imajo! Kdor drugim jamo
koplje, sam vanjo pade. Pri vsem tem sem se pa
le dobro imel! Samo ako so prišla pisma onim
trem v roke; podpise sem ponaredil dobro! Vsem
trem dati sestanek na isti kraj, jedna ne ve za
drugo, in potem jih pustiti na cedilo. Ha, ha!“

„Na kolodvoru smo, gospod doktor!“

„Dobro!“

Zažvižgal je vlak in doktor Bogdan se je
odpeljal v svojo službo. . .

Teden pozneje pa je sedel grajski mlinar
pred mlinom ter puhil dim iz svoje turnčaste pipe.

No, sedaj pa imam! Vse je odšlo. Doktor je
šel, Radnikove so šle, desetice se šle: vse je šlo
po vodi. Kaj jim je neki bilo, da so se zadnje
dni držale tako čudno? Sem li jaz kriv, da je
odšel! Seveda on jim je znal boljše govoriti na
dušo nego pa ti borovski. Pa kaj se hoče, gospoda
že več vedo!“

(Zvršetak).

da bode izpostavljena nasilju v zbornici in nesram-
nostim poulične sodrge.

Tržaški soc. listi in narodno načelo.

Na mizi imamo troje v Trstu izhajajočih socialistiških glasil. Imena so jim „Avanti“, „Lavoratore“ in „Delavec“. Poslednja dva sta oficijelni glasila tržaskih socialistov, prvi pa je nekak do-
brovoljec v socialističko-novinarskem taboru.

V poslednji čas je postalo jako zanimivo čitanje teh glasil. Žive priče so to, kako je res, da je analogija med snovanjem božje narave in razvijanjem človeštva. Vse se vrši lepo po redu. Sad mora najprej dozoreti, potem pade še le z drevesa. Tako je z idejami, ki gibljejo družbo človeško. Ideja ne more nehati delovati, dokler ni prišla do trdne oblike tako ali tako. In stranke, ki se identifikujejo s to ali ono idejo, zginjajo s pozorišča še le potem, ko so dosegle svoj cilj, ko so izgubile pravni naslov do svojega obstanka. Kakor si mora pokvariti želodec oni, ki je utrgal še nezrelo jabolko z drevesa, tako greše stranke, ki hote rušiti večne zakone v dušnem življenju človeštva s tem, da hote siloma zatirati delujoče ideje in postavljati druge na njih mesto. Kakor narava ne pozna skokov, tako ni dovoljeno tudi v življenju narodov in človeštva, da bi se nasilno rušil določeni red.

Idej ni možno dušiti. To resnice okušajo tudi socialistička glasila na svojem lastnem telesu. Vse možno orožje spravljajo v boj, da bi narodno idejo siloma nadomestili z socialno, da bi siloma udušili narodno vprašanje, predno je dozorelo, predno se je rešilo. Ali godi se jim kakor nesrečnemu potniku, ki za vsakim korakom naprej mora storiti korak — nazaj.

Vštrieno se svojim trdom v ta namen, da bi dokazali nezmisljenost narodne ideje ter da bi proslavili svojo idejo kakor jedino zvezdo-rešiteljico iz sedanje bede človeštva, morajo delati koncesije — narodni ideji. Tako je storila izborne orga-
nizovana socialna demokracija na Nemškem in tako delajo slehernega dne tudi naša tržaška gla-
sila socialno-demokratiška. Ako tudi ne pripozna-
vajo tega kar odkrito, vendar se jim vidi, da so uverjeni sami o svoji zmoti, ko so mislili, da ne
treba drugega, nego da nastopijo oni, pa da bode kar
hkratu storjen velik križ čez vse, kar je bilo in
kar je v nemalo človeška srca; ko so menili, da
narodi kar pomečejo v ogenj vse dosedanje knjige
svoje ter prične povsem novo knjigovodstvo po
socialistiških navodilih.

Dovolite nam, da dokažemo z nekoliko citati
iz socialističkih glasil, kako se, hočeš nočeš, tudi
oni ozirajo na narodni moment. Obžalovaje pa
moramo pridodati, da se na laški strani godi to
bolj naravnost in izrazito, nego na slovenski.

„Avanti“ piše v svoji številki od dne 17.
novembra v članku pod zaglavjem „Carte in ta-
vola“ mej drugim doslovno:

„Čut, ki sili človeško bitje k ljubezni
do lastne narodnosti, je vsajen v srce
človeka in ga ne more porušiti računjanje“. Potem
beleži, da se o volitvah v zavarevalnico tudi so-
cialisti glasovali po narodnosti: italijanski so-
cialisti za italijansko listo, slovenski pa za slovensko
listo, da-si sti bili obe listi meščanski. Ta dogodek
priča, kako težko je izbrisati narodni
čut iz srca človeškega. Slovani da gledajo
vedno, kako bi si pridobili italijanskih tal. To je
vzdrnilo tudi italijanske socialiste, da se je
vzbudil v njih čut obrambe in so se uprli. In potem
dostavlja doslovno: „Dokler slovanski, nemški in
italijanski meščani nosijo visoko svojo narodno
zastavo, ne preostaje nam delavcem, dokler ne
postanemo močni po svojem številu in po svoji
kulturi, nič drugega, nego da sledimo za-
stavi svoje dežele, da nas ne nad-
vladajo meščani druge narodnosti,
ki ni naša. In tako bi se dal jaz, da-si socialist,
raje voditi od Dompierija, ki je vendar Italijan,
nego pa od Hribarja ali Gregorčiča, ki sta Slovana
najčisteje krvi.“

No, ali ste čuli? Ali ni to slovesno pripo-
znanje, da se italijanski socialist ne more in tudi
noče odtegniti moči narodne ideje? Ali nismo
imeli torej prav, ko smo rekli, da vprašanja se
morajo reševati po redu; da jedna ideja ne more
dušiti druge, da torej tudi socialna ideja ne more

nadvladati narodno vprašanje, dokler to poslednje
ne bode rešeno! Ko bode rešeno to vprašanje,
potem pride še le čas, ko zgube narodne stranke
svoj pomen in namen.

Obrnimo se k „Lavoratoru“. Le ta se veseli
v dopisu iz Milja od dne 18. novembra, da je
propala Slovanom prijazna stranka
dosedanjega župana. Dopisnik se nadeja,
da se Italijani združijo z socialisti in ako bi se
zgodilo tudi potem še, da bi si Slovani hoteli pri-
svajati laška mesta, potem se bomo — tako
piše „Lavoratore“ doslovno — „združeni bo-
rili za našo sveto stvar in tedaj bo-
dete videli, kako znajo socialisti
umreti za svojo pravo domovino!“

To je vendar slovesno proglašanje narodne
ukupnosti italijanskih socialistov z narodnim me-
štvostvom italijanskim. In naj je med njimi še
toliko stanovskih razlik in razlik v koristih po-
samičnih slojev: protinam hočeje biti
jedini in zložni. To je menda dovolj jasno in
popolnjuje gornje izjave v „Avanti“.

Taki pojavi med laškimi socialisti so prisilili
tudi glasilo slovenskih socialistov, list „Delavec“,
da se klanja tudi on pred dejstvi in da pripoznava,
da je tista „mednarodnost“ le gola utopija za
sedaj. Piše namreč v svoji številki od 16. novembra
med drugim:

„Avantiju“ mora biti znano, da se naš narod
imenuje „slovenski“, kakor njegov „italijanski“. Tega se
treba držati, sosebno tu, kjer so strasti
radi narodnega vprašanja itak prekomerno raz-
burjene — a ne baš po krivici „panslavistov“. Ako pravi „Avanti“ dovtipno (?), da bi podal
„panslavistom“ roko, a le v ta namen, da jih
provede jeden meter preko pomola S. Carlo“, stav-
lja se na iste stališče, katero zavzemajo italijanski
buržoazijski prenapetneži, govoreči, da bi trebalo
Slovence — alias panslaviste — izgnati iz „itali-
janskega“ Trsta; seveda slovenskega delavca ravno
tako radi izkoriščajo, kakor italijanskega, če gre.
„Avantiju“ bodi povedano, da se taki dovtipi, ki
niso končno ni zelo duhoviti, protivijo jednokoprav-
nosti narodov, katero je prištevati fundamentalnim
tečkam socialnodemokratičnega programa, kar bi
moralo biti listu, imenujočemu se internacionalno
socialističnega, sigurno znano. Pravijo-li Avantiisti,
o katerih torej se ne vemo, ali so socialni demo-
kratje ali ne — da niso antipatrijoti, tedaj imajo
po socialističnih načelih popolnoma prav, kajti
socializem ne zahteva od nikogar, da bi bil
sovražnik ali izdaice svojega naroda. Saj
smo tudi mi Slovenci, dasi smo mejnarodni
socialisti.“

To so torej jako zanimivi pojavi iz socia-
lističkega tabora. Iz teh pojavov si morejo naši
delavci izerpiti mnogo pouka. Pa tudi slovenski
voditelji socialne demokracije. Toda o tem pri-
hodniji. Za danes pa naj nam le dovoli vprašanje:
ali se nismo postavili na pravilno stališče, ko smo
vsikdar priznavali opravičenost soc. gibanja in smo pro-
testovali le proti temu, da bi se v imenu tega gibanja
dušila narodna ideja in bi se mase trgale od narodne
ukupnosti?!

DOPISI.

Iz gornje okolice, 22. novembra 1897.

[C. kr. finančnemu vodstvu v Trstu na
znanje.] Ne vem, da-li še vedno misli c. kr. fi-
nančno vodstvo v Trstu, da smo Slovenci zares
narod druge vrste v Avstriji? Mogoče je temu
tako, a jaz pravim in z menoj vsi zavedni somi-
sljeniki moji, da nismo narod druge vrste in da
nas takim smatrajo le oni, ki nočejo, da bi poleg
njih še kdo drugi živel v deželi. No, mi Slovenci
se nočemo pokoriti menenju naših sodeželanov, mar-
več zahtevamo kakor prvobitni deželani na trža-
škem ozemlju, da se nas upošteva ravnotako, ka-
kor Italijane in Nemce. To pa že radi tega, ker
imamo z Italijani in Nemci skupne dolžnosti do
občine, dežele in države. Dokler moramo plačevati
kakor vi davke in doklade v jedno in isto bla-
gajno, dokler moramo pošiljati svoje sinove v ravno
isto vojsko, kakor vi, tako dolgo zahtevamo, da
nam ne kratite pravic ki nam gredo po § 19 os-
novnih drž. zakonov. Razločneje menda pač ne mo-
remo govoriti in meniti bi, da bi zaostovalo, ako
se je inteligentnim ljudem povedalo to jedenkrat
za vselej!

Ali smo pa zares mi in ravno mi Slovenci
obsajeni „iz viših ozirov“, da se moramo klanjati
na svoji domači zemlji drugim? Pa zakaj ravno
mi? Pa naj bi se še drugi, ki so manj domači na
tej zemlji, nego mi! Čudno to! In da se nas hoče
ukloniti, to sedaj vidimo prav jasno, ker davčna
oblast prezira vse naše prošnje in zahteve po u-
radovanju z nami v jeziku, katerega govorimo mi
in ki je resnični deželni jezik na ozemlju
tržaškem.

Kak smisel ima venjar to, da razpošilja fi-
nančna oblast po slovenski okolici vse opominske
liste v italijanskem jeziku, dočim ne razpošilja med
Italijane slovenskih! In to, da eksekutor pobira
davščino po okolici? Kaj pomenja to? Ali ne ve-
leva zakon, da e sekuter ne sme pobirati denarja
na davkih? Ali je pri nas res že vse mogoče? Seveda se nahaja davkoplačevalcev, ki raje dajo
kar eksekutorju denar, mesto da bi hodili sami v
urad; to pa se godi največ za to, ker se na uradu
noče občeavati žnjim v njih rodnem jeziku. Ali pa
morda — česar skoro verjeti ne moremo — ali
pa morda pošilja finančno vodstvo svoje ekseku-
torje pobirat davke po okolici zato, da bi čim ma-
nje okoličanov prihajalo v mestno palačo „izzivati“
italijanske gospodiče se svojo slovensko govorico? To bi bilo sicer mogoče, a kakor rečeno, never-
jetno je, ker ni v soglasju z avstrijskimi zakoni. Rad bi vedel rev, kako opravičujejo gospodje na
finančni oblasti svojo nenaklonjenost do nas Slo-
vencev? Kolikor poznamo mi novejo zgodovino
avstrijske države, si ne moremo misliti, da bi do-
godki v letu 1848, 1866 ali celo 1882 — ko se
je bil pojavil nestvor Oberdank — opravičevali
kako prednost Italijanov pred Slovenci.

Jaz vprašam slavno finančno oblast, ali ne
bi bil skrajni čas, da bi se vendar jedenkrat ne-
halo zapostavljenjem Slovencev le radi ozirov do
izvestnih ljudi, katerih politično mišljenje je tako
— kakoršno je! Sapienti sat.

Mi se nočemo ponašati se svojo zvestobo, mi
ne zahtevamo nikakega plačila za svojo udanost,
ker to je le dožnost. Toliko pa smemo zahtevati
vendar v imenu svoje zvestobe in udanosti, da se
nas ne zapostavlja za drugimi!

Toliko v trezen pomislek slavni finančni ob-
lasti. In le hvaležen bi bil sl. finančnemu vodstvu,
ako bi videl, da je — pomagalo. Da vidimo torej!
Nad o slav.

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 24. novembra 1897.

K položaju. Kakov kontrast! Kakor hitro
je ponehalo le za trenotek zvenketanje bojnega
kopja in gromenje obstrukcijskih topov, kakor hi-
tro je potihnil le za hip divje bojne vihre šum in
ropot: že je čuti od daleč sladke melodije piščalke
miru in sprave. Omenili smo bili že spravljivega
članka v „Neue Freie Presse“. Potem so se o gla-
sili češki „Narodni listy“ tudi spravljivo; a več-
rajšnja „N. Fr. Presse“ prede zopet vidnim dopa-
dajenjem misel sporazumljenja. Še pravi, da Nemci
ne morejo vsprejeti predlogov češkega glasila, še
se napoveduje boj do skrajnega, ali govori se ven-
dar o spravi! In to je že nekaj. Prav za prav bi
lahko rekli, da je „N. Fr. Presse“ napravila velik
korak do sprave, ako bi vedeli, da hoče biti do-
sledna, da hoče smatrati za dobro tudi manjšinam
po drugih deželah, kar zahteva za nemško manj-
šino na Češkem. Pravi namreč: dajte nam le jam-
stvo, da se nemška manjšina na Češkem reši skrbi,
da se ne bode pokladala večini kakor parlamentarna
in politična krma. Ta izrek ne moremo umeti dru-
gače, nego da se nemški manjšini zagotovi pri-
merna veljava v dež. zboru in v javnem življenju.
No, ali zahtevamo mi kaj več? „N. Fr. Presse“
in nje stranka naj poskrbita, v soglasju z drugimi
strankami, da se manjšinam nikjer ne bode tre-
balo bati za svoj obstanek, pa postanejo sedanji
narodni boji le bajka iz minulih časov.

Danes se je začela zopet v zbornici poslan-
cev razprava o pogodbenem provizoriju z Ogersko.
Stranke so konsegnirale vse svoje sile. No, v tem
hipu je težko ugibati, kako se razvija razprava,
ker ni jasno še, da-li bode obstrukcija nadaljevala
taktiko nasilstva.

Iz delegacij. Včeraj je zboroval proračun-
ski odsek avstrijske delegacije. Čeh dr. Strausky
je jako zadovoljen z ekspezejem ministra Goluchow-
skega. Sosebno ga navdajajo zadoščenjem prija-

teljski odnošaji naše države do Rusije. — Nemec dr. Gross izjavlja, da politika Nemcev v državnem zboru je obrnena le proti vladi. Potem je bil mož še toliko pogumen, da je rekel, da bi notranji odnošaji utegnili slabo uplivati na trozvezo. Pogumea, pravimo po vsej pravici, ali pa — hinavec. Dolgo, dolgo že ni bilo takega soglasno odobranega poročila o našem vnanjem položaju, nego je ravno to pot poročilo grofa Goluchowskega. In to ugodno položanje se je razvijalo polagoma, odkar liberalni Nemci — niso več na krmilu. Vendar bi hoteli uverjati ti poslednji, da je nevarnost za svetovno stališče, ker — nimajo prve besede g. Gross in družba. Tako hlinijo neko bojazen, katere ne občutijo ni oni sami. — Potem sta govorila dr. Scheicher in Kaiser, no, tudi ona dva nista mogla drugače, nego da sta z veseljem pozdravila prijateljstvo z Rusijo. — Čeh Kramař je povdarjal, da se je Nemčija v noveji čas vela povsem pravilno ozirom na notranje dogodke v Avstriji. Poljak Popowski in češki velikaš grof Zedtwitz sta popolnoma zadovoljna z vnanje politiko. — Zanimiva je bila izjava barona Dipaulija, ki je pozival ministra za vnanje stvari, naj zastavi ne le besede, ampak tudi dejanja v varstvo evropske produkcije nasproti konkurenciji drugih delov sveta. Po mnenju govornika ne bode tako težko doseči notranji mir v Avstriji.

Poljski velikaš grof Dzieduszycki meni, da se je narava trozveze premenila v toliko, da Avstro-Ogrska ni več tako izpostavljena, kakor je bila popred. Podlaga dogovora z Rusijo mora biti jamstvo svobodnega razvoja narodov na Balkanu in varovanje evropskega mira. — Potem je govoril minister za vnanje stvari analogno z že znanim ekspezejem. Trozveza, ki je temeljni kamen naši politiki, je le zaščitnica miru. Toda ne dosežala bi svojega namena, ako ne bi bili v prijateljskih odnošajih tudi do Rusije. Predlog poročevalca Dumbe, da je čistitati ministru za vnanje stvari na vspešnem delovanju, se je vsprejel soglasno.

Nehvaležni otroci. Dobri starši imajo čisto „nehvaležnih otrok“ — tudi v političnem pogledu. Kako „nehvaležni otroci“ se n. pr. naši okolici nasproti „skrbnim“ tržaškim mestnim očetom, ki jim želé in hočejo „vse dobro“, samo da bi se ti otroci odpovedali jedni trati, namreč — svoji narodnosti. To je oni narodnosti, ki baje nima nobene klasične vrednosti, ter bi se oprijeli blažene italijansčine, ki ima toli slavno zgodovino za seboj. In kaj bi vse hoteli storiti ti dobri tržaški mestni očetje za svoje otroke-okolice v istem slučaju? Na rokah bi jih nosili in vsega bi imeli dovolj ti „bravi“; a nočejo, pa nočejo, zato se jim godi slabo, zato jih proganja očetovska oblast.

Tak „nehvaležni otrok“, kakor je slovenska okolica nasproti tržaški mestni občini, je mesto Reka nasproti — madjarski vladi.

Kako že piše v „Magyar Orszagu“ gospod Nikolaj Bartha, ta sloveči madjarski radikalni publicist?

Nikolaj Bartha pravi o Reki: „Dekler smo ondi zidali in lepšali ter negovali to mesto, dokler smo skrbeli za njega kulturni in gospodarski razvoj, dokler smo je branili proti konkurenci v debi njega onemoglosti — vedlo se je to mesto kakor dobra, hvaležna hčerka. Tedaj se je laskala ta hčerka dobri madjarski materi, poljubljala jej je roko, izpolnjevala njene želje — z jeduo besedo: bila je hvaležna in obljubila je, da ostane za vse čase pridna in poslušna hčerka v ponos in radost svoji materi.“

A sedaj? Ha, sedaj! Ko je odrasla in postala velika in lepa, — zdaj je prevarila svojo mater! Pričela je koketovati z mladeniči, zdaj z hrvatakim, zdaj z italijanskim. Na dolžnosti do svoje matere je pozabila, a nosila je svojo lepoto na — cesto in je postala ničvredna kreitura omadeževanega imena! Težko je, zelo težko madjarski materi, da ob takem vedenji svoje hčere ostane hladna. Kajti ni gnusnejšega, nego je to, ako se je pridružila nehvaležnosti še — nesramnost. Taka pocestna morala je samo še za — policijo“.

Tako Nikolaj Bartha, slavni madjarsko-radikalni publicist. Iz njegovih besed bi lahko izercpila lepih naukov — nehvaležna Reka, ako bi namreč ne bila — „nehvaležna“ in tako — pokvarjena.

Gosp. Bartha očita Rečanom lakajsko moralo, očita Reki, da se je izneverila „svoji materi“

ter da nosi sedaj svojo lepoto na trg, lepoto, ki je stala toliko dragih novcev madjarske „mater“. Gotovo, grda prikazen je taka hči, ki je zapustila svojo skrbno mater in se je vrgla v kloake nečistosti. Toda g. Bartha je v mali zmeti glede sorodištva nehvaležne hčere reške. Tej hčeri ni bila Madjarska nikdar mati, ampak le ta je igrala ulogo tistih bitij, ki denarjem in sijajnimi obljubami zavajajo mlade stvarice, da zapuščajo svojo mater in se udajajo — prostituciji; in ki groze potem, ako so se te stvarice jele zavedati sramotnosti svojega položaja in so se jele upirati — zapeljivcu. Madjari so premamili Rečane milijoni in velikimi obljubami, da so se izneverili svoji pravi materi — Hrvatski. Ne vemo, kdo je vreden strožje obsodbe: ali oni, ki je bil zaveden ali pa oni, ki je zavel; ali nesrečna ženska, ki je pala, ali pa nesramnica, ki jo je zavela v to?!

Tako je, g. Bartha, ako že hočemo prispevati. Zavedena reška hčerka je res obnemogla proti madjarski sili, v madjarskih rokah je sedaj po lastni nepremišljenosti. Toda še ni zgovorjena zadnja beseda. Morda se vendar vzdrami prava mati, morda nastopi energično, morda bode vendar jela Hrvatska reklamovati svoja prava do naravne hčere svoje — do hrvatske Reke!

Različne vesti.

Šovinizem najdebelejšega kalibra. O svojem času smo poročali, kak boj se je vnel mej mestnimi delničniki tržaškimi zaradi osebe izvedenca o vodovodnem vprašanju, — oziroma ne toliko zaradi osebe istega, kakor zaradi narodnosti, katerej pripada.

Umevno je samo ob sebi, zakaj je jeden del mestnih očetov glasoval za Italijana Ducati-ja. Poslednji je doma iz blažene Italije, in še več: iz mesta „učenosti in vede“, — iz Bolonije. To bi bilo po načelu radikalne gospode popolnoma prav, da se je imenoval le Ducati in nikdo drugi. Tem huje jih je spekle, da je župan Dompiere podrl s svojim glasom vse prelepe nade Ducati-ja in drugov, ko se je naposled še pokazalo, da prekaša v — zmoglostih nemški inženjer italijanskega inženjerja!

To poslednje pa je bil še najhujši udarec na šovinizem teh gospodov, da bi bil Nemec zmogljivi nego Italijan! Najhujše pa jim je bilo to, da se je v italijanskem Trstu (?) pošteval Nemec, četudi zmogljivi. Da, dragi gospodje, sanjati, delati šovinistične naklepe je jeduo, — resnično, znanstveno delati pa je drugo.

Kraj vse male simpatije, ki jo gojite z nami vred do Nemcev v narodnem pogledu, morate že priznati, da je Italijan dober kipar, glasbenik, slikar, a v — znanstvu ga prekaša Nemec.

Niti davkov ne moremo plačevati! Iz sv. Križa nam piše nekdo: Dovolite mi, gospod urednik, malce prostora v Vašem cenjenem listu, da vam sporočim, kako se je postopalo z menoj na mestnem magistratu tržaškem, ko sem prišel dne 22. t. m. plačat naloženi mi davek.

Torej čujte! Ko sem prišel gori v davčno sobo, sem pozdravil v svojem jeziku (ali naj bi mar v Kitajskem? Op. ur.) in sem rekel: „Dober dan, prišel sem plačat svoj davek“. Na to se je oglasil uradnik: „mi non intendo per slavo“. Izročil sem mu list, a on je rekel na to: „qua se devi sapere parlar per italian!“ in je vrgel list pred me. Na to pa se je oglasil neki drugi tam v kotu in zarežal tako hjezno, kar si najbolj jezno morete misliti: „non volemo conoscerli nemeno severli!“ — In niso hoteli na noben način sprejeti mojega denarja, tako da sem bil primoran oditi, ker so me še celo strašili, da me dajo aretovati. (Lej, lej! — Stavec) in je že tudi skočil uradnik, ter jel klicati redarje. Oditi sem moral, ne da bi bil kaj opravil. Pomislite gospod urednik, kako neprijetno mi je bilo, da sem napravil to dolgo pot v Trst, ne da bi mogel plačati svoj davek. Zdaj pa mi povejte, da li bode še dolgo trajale te razmere? Pritožujemo se, pišemo in zopet pritožujemo, a vse brez vspeha! Ali se zares smejo vesti na magistratu na tak način proti strankam, ki prinašajo — avstrijski davek? Človek že res ne ve, ali bi se smejal, ali bi se jezil, ali pa jednostavno preziral plačilne naloge, ker tako ali tako ne more oddati svojega denarja v svojem jeziku.

Najbolje bi bilo po mojem mnenju, ako bi vlada odzela magistratu pobiranje davkov.

Križan.

Dragoceno priznanje. „Pensiero Slavo“ piše: Tukajnji „Indipendente“ od minole sobote je priobčil članek o premeščanju deželnega zbora isterskega iz Poreča v Pulj. V tem članku se spušča „Indipendente“, da bi pritisnil na vse one člene italijanske stranke, ki so se udali v premeščanje, nastopne vslikke, v katerih je obseženo dragoceno priznanje:

„Sveda: v Pulj naj bi šli, v senco arene katere obližeje popolnoma obljubeno od sedem tisoč Slovanov puljskih.“

Tu treba pripomniti, da ta del mesta nazivljajo v Pulju „Kroacijo“, in sicer ravno zato, ker bivajo tam sami Hrvatje.

Ako smo mi, pred par leti, trdili v svojem listu to isto, kar trdi sedaj članek v „Indipendentu“, kričali so z italijanske strani: križajte ga! — in so nas imenovali kar norce! Danes pa konstatira najskrajneje italijansko glasilo na Primorskem isto stvar ter — če tudi nekoliko kasno — priznava resnico, ter daje zadoščenje nam, ki smo povdarjali isto.

Hvala torej odkritosrčnosti člankarja v „Indipendentu“!

Kako naš cesar živi. Naše čitatelje, ki ljubijo našega millega vladarja kakor svojega očeta, bode gotovo zanimalo, kako Nj. Veličanstvo živi. O našem cesarju je znano, da zgodaj ustaja. Dan za dnem zajutrukuje cesar Fran Josip že ob petih zjutraj, torej ob času, ko se mnogokateri njegovih podanikov še „jedenkrat obrne“ v postelji. Za zajutrak ima samo jedno čašico kave in košček mrzlega mesa. Potem dela neumorno do opoludne, torej celih sedem ur. Opoludne povziva malo juhe in pečenke in ob treh je kosilo. Za kosilo ima cesar juho, ribo, dvoje vrste pečenke, močnato jed in sadje. Poleg piva pije cesar samo vino, a to vedno je iste vrste. Pivo pije že mnogo let samo temno bavarsko. Po tem obedu ne užije ničesar več, tudi tedaj ne, ako mu je iti zvečer v gledališče. Ob devetih hodi vladar k pokoju in to vsaki dan. Tako je življenje našega cesarja po zimi. Po leti pa še odpade drugi zajutrak opoludne. Samo pred počitkom pije cesar še malo kislega mleka in pojé malce kruha. Večerje naš cesar ne pozna.

Kolika razlika mej takim zmernim in priprostim življenjem pa življenjem nekaterih bogatašev, ki bašejo svoj želodec z vsemi mogočimi stvarmi, ki škodujejo zdravju, češ: saj imamo.

Od vladarja samega bi se dalo mnogo učiti v tem oziru, kar pospešuje zdravje in dolgo življenje.

Imenovanje. Predsedništvo c. kr. finančnega ravnateljstva za Primorsko je imenovalo ces. kr. davkarska oficijala Matevža Bastianutti-ja in Simona Rocco davkarskima kontrolorjema v X. plačilnem razredu; davkarska pristava Karla Godino in Antona Blisacha davkarskima oficijaloma v X. pl. razredu ter davkarska vezbenika Josipa Mracha in Rogerja Milest pl. Wildenhaua davkarskima adjunktoma v XI. plačila. razredu, vse na davkarskih uradih.

Razpisane službe. Na tukajšnjem policijskem ravnateljstvu je razpisanih več mest koncipistov v X. plačilnem razredu in dve mesti praktikantov. Prošnje je uložiti do 15. decembra.

Svarilo. Tudi tržaška mestna oblast je že prijavila svarilo glede izseljevanja v Brazilijo. Kakor smo že poročali, je sklenila južno-ameriška država S. Paole pogodbo z nekaterimi tamošnjimi družbami, vsled katere pogodbe so obvezane tvrdke tekom treh let naseliti v Braziliji 60.000 kmeto valcev, izmed katerih naj bi jih bilo najmanj 10.000 iz Avstrije. Ti naseljenci bi se rabili ondi za delo v pridelavanju kave in sicer mesto zamorcev.

Omeniti je, da sti že pričeli razpošiljati svoje agente dve genoveški plovbeni družbi. „La Legura brasiliana“ in „La Ligure americana“, kateri agentje razpošiljajo svoje okrožnice in vabila tudi na vse kraje naše domovine.

Ker bi omenjene družbe morale zapasti veliki globi, ako bi ne mogle dobiti tolike izseljencev, je umevno, da so napele vse žile, da ne zapadejo. V ta namen plačujejo najbrže jako dobro tudi svoje agente, ki si bodo prizadevali gotovo na vse moč, da zrabijo kar največ žrtev v svoje mreže z raznimi lepimi obljubami, da bi le zaslužili zase večih

Lastnik konsorcij lista „Edinost“. Izdavatelj in odgovorni urednik: Fran Godnik. — Tiskarna Dolenc v Trstu.